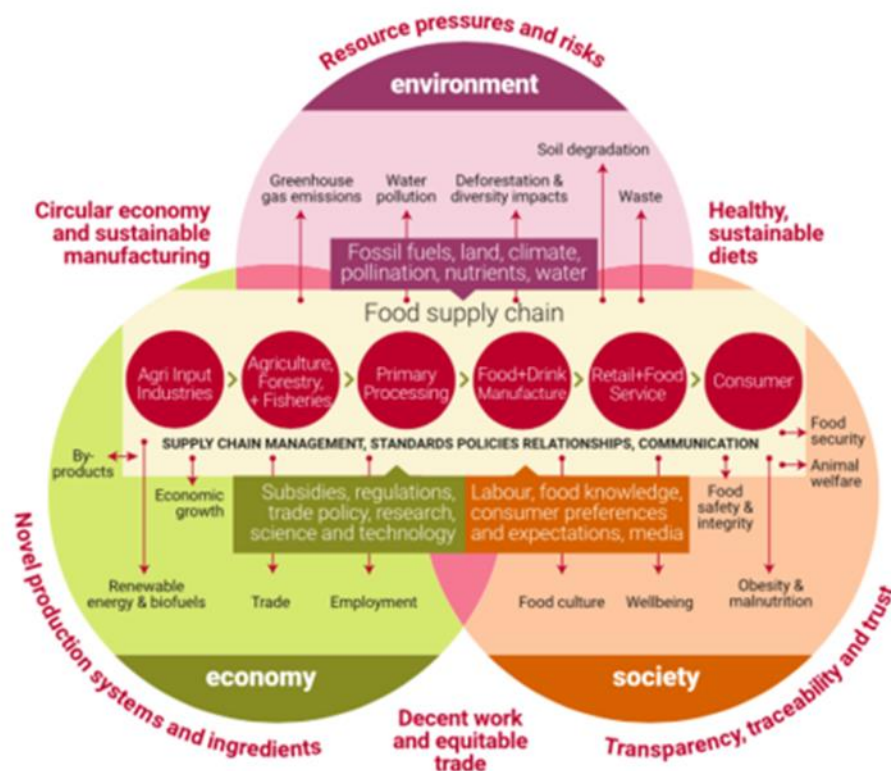

Klemtone binnen de strategie landbouw en voedselzekerheid

Om de huidige mondiale uitdagingen m.b.t. landbouw en voedselzekerheid het hoofd te bieden en op de lange termijn de wereldwijde voedselzekerheid veilig te stellen, is een transitie nodig naar duurzame, veerkrachtige voedselsystemen die toelaten een groeiende wereldbevolking van voldoende en gezond, kwaliteitsvol voedsel te voorzien, terwijl de negatieve effecten op het milieu en het klimaat worden verminderd, en die bijdragen tot inclusieve groei via het creëren van duurzaam werk en inkomen en het verminderen van ongelijkheid

Om binnen de Belgische OS een transitie naar duurzame voedselsystemen te ondersteunen wordt op basis van de huidige de beleidsprioriteiten OS, de expertise van onze uitvoerende actoren, de beschikbare instrumenten binnen de Belgische OS en de huidige internationale paradigma's volgende richtlijnen voorgesteld.

Stimuleren/ondersteunen van agro-ecologische en andere innovatieve duurzame methodes voor duurzame voedselsystemen met een neutrale of positieve impact op milieu en klimaat

Voedselsystemen (inclusief landbouw-, veeteelt- en visserijsystemen en -praktijken) moeten dringend aangepast worden enerzijds aan de gevolgen van klimaatverandering en anderzijds om de impact op klimaatverandering en biodiversiteitsverlies te verminderen, teneinde de veerkracht van de bevolkingen te versterken en hun voedsel- en voedingszekerheid te waarborgen. Hierbij moet

gebouwd worden op kennis (traditionele en wetenschappelijke), rekening houdend met de rurale sociologie en met respect voor de bestaande voedselsystemen. In dit kader zal een agro-ecologische aanpak en andere duurzame productiemethodes, en de daarmee samenhangende praktijken ondersteund worden die enerzijds de landbouwers minder kwetsbaar maken voor de effecten van de klimaatverandering (droogtes, overstromingen, plagen en ziektes, ..) en andere externe schokken, en anderzijds de impact op het klimaat en het milieu van de landbouw verminderen (reductie van uitstoot van broeikasgassen, opslag van CO₂, tegengaan van landdegradatie, waterverlies, ontbossing en verlies van biodiversiteit, ..), en tegelijkertijd de productiviteit verhogen om de landbouwers van een duurzaam en gevarieerd en gezond voedsel te voorzien. Zowel op het vlak van beschikbaarheid als inzake toegankelijkheid (armoedebestrijding), stabiliteit (meer veerkracht) en gebruik (gediversifieerd dieet) beschikt agro-ecologie over een aanzienlijk potentieel om de voedselzekerheid te verbeteren. De NGO's hebben reeds een grote expertise m.b.t. tot agro-ecologie, binnen FAO, CFS en CGIAR staat agro-ecologie ook hoog op de agenda en binnen Enabel wint de toepassing van agro-ecologie en andere duurzame productiemethodes aan belang. Bijzondere focus zal binnen de strategie gelegd worden op

- Het ondersteunen van de transitie naar agro-ecologische productiemethodes
- Prioriteit geven aan het versterken van gediversifieerde en veerkrachtige lokale voedselsystemen (waardekets) en lokale "territoriale" markten
- Bevorderen van duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen (bodem, water, biodiversiteit) en een doeltreffender gebruik van ecosysteemdiensten binnen voedselsystemen
- Toepassing/ondersteuning van (innovatieve) oplossingen om de ecologische voetafdruk over de hele waardeketen te verminderen (opslag, duurzame verwerking, verpakking, transport), gebaseerd op lokale kennis en nieuwe wetenschappelijk inzichten, en aangepast aan lokale behoeften
- Innemen van duidelijke standpunten binnen internationale fora/ beheersorganen multilaterale organisaties (in het bijzonder FAO, CFS, CGIAR) om het belang van agro-ecologie in de transitie naar duurzame voedselsystemen te ondersteunen
- Meer financiële middelen uittrekken voor onderzoek naar agro-ecologie en duurzame voedselsystemen (onder meer via CGIAR).

Het stimuleren van een inclusieve benadering van de voedselsystemen met extra aandacht voor vrouwen, jongeren en kleinschalige/familiale landbouwers en verwerkingsbedrijven

Binnen de beleidsnota van Min. Kitir wordt het belang van de strijd tegen ongelijkheid onder andere door de inclusie van kwetsbare groepen benadrukt. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar de belangrijke rol van kleinschalige landbouwers, vrouwen en jongeren in voedselsystemen zodat ze duurzaam in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Om hen in staat te stellen ten volle gebruik te maken van hun potentieel om de overgang naar duurzame voedselsystemen te sturen, is het van essentieel belang hun een betere toegang te verlenen tot markten, productiemiddelen en financiering; hun een betere bescherming te bieden op het gebied van grondbezit, eerlijke arbeidsvoorwaarden en hun toegang tot onderzoek, kennis, technologie en innovatie te versterken. In lijn met de SDG's en de principes van goede ontwikkelingshulp is samenwerking met de rurale bevolking en kleine boeren en hun organisaties essentieel en staan ze centraal in het definiëren van de interventies en de doelstellingen op korte en lange termijn. Bijzondere aandachtspunten binnen de strategie zijn:

- Streven naar een rechtvaardige/gelijke toegang tot en controle over hulpbronnen, productiemiddelen, diensten en markten in het bijzonder voor vrouwen en kleinschalige producenten

- Versterken van boeren- en andere rurale organisaties, in het bijzonder deze die gemarginaliseerde groepen (vrouwen, jongeren, ..) vertegenwoordigen zodat hun rechten worden verdedigd en deelname in de voedselketen wordt bevorderd
- Ondersteuning van, bij voorkeur, lokale/regionale voedselwaardeketens (productie en verwerking) die het lokaal economisch weefsel versterken, die werkgelegenheid creëren en een rechtvaardige verdeling van de gegenereerde rijkdom bevorderen.
- Ondersteuning van kleinschalige producentenorganisaties en lokale SME die actief zijn in de agrifoodsector, met het oog op creatie van duurzame jobs en een beter inkomen.
- Zorgen dat aan de voedsel- en voedingsbehoeften van kwetsbare bevolkingsgroepen wordt voldaan door financiering van noodvoedselhulp & humanitaire hulp, inclusief door institutionele aankopen zoals Purchase for Progress, bij voorkeur aangekocht bij lokale producenten.
- Stimuleren toepassing CFS vrijwillige richtlijnen rond governance on land tenure (VGGT) en rond recht op adequaat voedsel (VGRtF) en andere relevante CFS beleidsaanbevelingen (Connecting Smallholders to Markets, Investments in Smallholders,...) bij opzet van programma's/projecten

Toegang tot gezonde, kwalitatieve en betaalbare voeding verhogen

Nutritie is 1 van de 3 overkoepelende thema's binnen de strategie 'van overleven naar ondernemen'. De strijd tegen ondervoeding (malnutritie) is een centraal element van duurzame ontwikkeling, die de vooruitgang op andere gebieden conditioneert o.a. gezondheid, onderwijs, armoede en ongelijkheid. Het ondersteunen en bevorderen van duurzame, gezonde en gevarieerde voedingspatronen, onder meer door een betere voedselomgeving, educatie en bewustmaking en toegang tot informatie is essentieel om malnutritie te verminderen. België beschikt over belangrijke expertise in dit domein. Om de toegang tot gezonde, kwalitatieve en betaalbare voeding te verhogen binnen de programma's van de Belgische OS moet in het bijzonder nadruk worden gelegd op

- Ondersteunen van, bij voorkeur lokale, waardeketens die voedzaam, gezond, veilig, duurzaam en toegankelijk voedsel produceren voor iedereen in het bijzonder voor de meest kwetsbaren.
- Versterken van lokale capaciteit en praktische kennis inzake nutritie en de nodige multidisciplinaire werking, dit zowel op het niveau van de lokale overheden en organisaties als op het niveau van de landbouwer;
- Ondersteunen van gelokaliseerd onderzoek naar gezonde, kwalitatieve en betaalbare voeding, aangepast aan de familiale landbouw en de lokale voedselketens
- Ondersteunen en promoten, in partnerschap met landbouwers, van innovatie en onderzoek die op het terrein bijdragen tot een kwalitatief en gezond dieet en een verbetering van de lokale duurzame voedselsystemen.
- Ondersteunen van beleidsmakers en burgerorganisaties in het promoten van duurzaam geproduceerd en gezonde voeding en het sensibiliseren van consumenten
- Opzetten/stimuleren van sociale bescherming programma's voor kwetsbare groepen, zoals schoolvoedingsprogramma's, die zowel gericht zijn op de kwaliteit en kwantiteit van voedsel en het stimuleren van gezonde voedingspatronen om ondervoeding in al haar vormen te voorkomen.
- Stimuleren toepassing CFS vrijwillige richtlijnen rond duurzame voedselsystemen en nutritie bij opzet programma's/projecten

Versterken van een gunstige /faciliterende omgeving voor de transitie naar duurzame voedselsystemen

Gezien de fragiele context van partnerlanden van de Belgische ontwikkelingssamenwerking is het belangrijk om een gunstige omgeving te creëren voor een transitie naar duurzame voedselsystemen en is het aldus essentieel goed bestuur te ondersteunen. Bijdragen tot goed bestuur is 1 van de 3 actiedomeinen van de strategienota van overleven naar ondernemen. Binnen dit actiedomein moet in het bijzonder nadruk worden gelegd op:

- Het begeleiden van nationale en lokale overheden bij een transitie naar meer duurzame en inclusieve voedselsystemen via een adequaat beleid, en de nodige mechanismen en infrastructuur.
- Het ondersteunen van nationale en lokale overheden bij het opzetten van initiatieven om i) voedselonzekerheid beter op te volgen en te voorkomen en ii) die de toegang tot de productiefactoren (geïrrigeerde landbouwgrond, productiemiddelen, advies...), tot de markt en tot de opslag bevorderen.
- Het bevorderen van een representatieve deelname in FSN beheer door o.a. deelname van kleinschalige landbouwers, door honger getroffen groepen en boerenorganisaties aan FSN-bestuursmechanismen te stimuleren bijvoorbeeld door het oprichten of versterken van nationale en lokale FSN-comités die participatie en inclusie bevorderen.
- Aanmoedigen opzetten/gebruik van eerlijke verwerkings- en afzetkanalen, waarbij voorrang wordt gegeven aan lokale en regionale markten en ondersteunen van innovatieve lokale bedrijven (MSME) en initiatieven van de sociale economie.
- Het stimuleren toepassing CFS producten en andere VN richtlijnen/normen m.b.t. duurzame voedselsystemen, agro-ecologie, gezonde voeding door nationale en lokale overheden.

Inzetten op onderzoek, verbeteren van kennis en toegang tot innovaties

“Onderzoek en innovatie” is 1 van de 3 actiegebieden binnen de strategienota van overleven naar ondernemen. Voor het versnellen van de transitie naar duurzame, gezonde en inclusieve voedselsystemen, van de primaire productie tot aan consumptiepatronen, zijn **onderzoek en innovatie** (O&I) belangrijke aanjagers. O&I kan ondersteuning bieden, er kunnen oplossingen worden ontwikkeld en getest, obstakels worden overwonnen en nieuwe marktkansen ontdekt. Participatief onderzoek, met een systemische benadering, moet worden aangemoedigd om innovaties op te leveren die door de belanghebbenden worden gestuurd en aan de plaatselijke realiteit zijn aangepast. In dit kader is het belangrijk dat de bezorgdheid en de kennis/ervaringen van de landbouwers worden geïntegreerd in de kennisproductieprocessen (formulering van onderzoeksvragen, experimenten). Daarnaast is **training, kennisuitwisseling en advies** op maat aangepast aan de lokale/regionale contexten van groot belang om alle actoren in het voedselsysteem in staat te stellen duurzaam te worden. Hierbij moet men zowel steunen op wetenschappelijke kennis verworven uit onderzoek als op lokale/traditionele kennis van boeren. Technologie, en in het bijzonder digitale tools, kunnen met de nodige omkadering en ondersteuning, enorme kansen bieden om deze adviesdiensten en kennisuitwisseling performanter en toegankelijker te maken.

Bijkomende aandachtspunten binnen dit actiegebied zijn

- Stimuleren & financieren van participatief onderzoek rond de vele uitdagingen bij een transitie naar duurzame & inclusieve voedselsystemen onder andere in de domeinen van duurzaam land- en waterbeheer, marktkoppelingen, technologische innovatie met bijzondere aandacht voor de aanpassing aan en de mitigatie van de klimaatverandering; agro-ecologie; inclusieve en eerlijke waardeketens; voeding en gezonde voedingspatronen
- Het identificeren en ontwerpen van (innovatieve) oplossingen die bijdragen tot een systemisch antwoord op concrete uitdagingen in de voedselsystemen, in co-creatie met de betrokken actoren uit de publieke en privé-sector, de onderzoekswereld, het maatschappelijk

middenveld waaronder de landbouwers en het analyseren en opheffen van de obstakels en het ondersteunen hefboomen die een opschaling van innovaties oplossingen mogelijk maken. Innovaties moeten beschikbaar en toegankelijk zijn voor de armsten en meest kwetsbaren.

- De opname en toepassing van de beleidsinstrumenten van de CFS te versterken, onder andere de onlangs aangenomen vrijwillige richtlijn inzake voedselsystemen en voeding
- Erkennen van de centrale rol van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) als mondiale kennisorganisatie op het gebied van duurzame landbouw, bosbouw, visserij en aquacultuur, alsmede de belangrijke rol van het Comité voor Wereldvoedselzekerheid (CFS), gesteund door het Panel op hoog niveau van deskundigen inzake voedselzekerheid en voeding (HLPE).

Bijzondere aandacht voor het opbouwen weerbaarheid/veerkracht van de landbouwers bij humanitaire acties in het kader van de nexus humanitaire samenwerking/ontwikkeling

België wil in het kader van zijn humanitair beleid inzetten op het versterken van mensen en hen zo weerbaar maken voor schokken als pandemieën, klimaatverandering en conflicten. Voedselzekerheid is daarbij meer dan ooit noodzakelijk. Om voedselzekerheid en voeding te garanderen in onstabiele en humanitaire contexten is het belangrijk om voedselzekerheid op een meer geïntegreerde en duurzame wijze aan te pakken. Hiertoe dient een holistische benadering van noodhulp gestimuleerd te worden, waarbij niet alleen wordt voorzien in de primaire behoeften zoals water, eten, onderdak, medische zorg en bescherming, maar ook – waar mogelijk – in het herstel van bestaansmiddelen en het opbouwen van veerkracht van mensen (waaronder ook de landbouwers). Door de opbouw van de veerkracht van kwetsbare bevolking zal deze beter voorbereid worden op toekomstige crisissen en om weerstand te bieden aan gevaren en schokken. In dit kader zal binnen de humanitaire acties die gericht zijn op het verbeteren van VZ bijzondere aandacht besteed worden aan het ondersteunen van voedselhulpacties voor kwetsbare bevolkingsgroepen en verbetering van hun weerbaarheid tegen de oorzaken van voedselonzekerheid, zowel in noodsituaties als in situaties waarin chronisch voedselonzekerheid heerst. Daarnaast moet er ook voldoende aandacht gaan naar het opbouwen van veerkracht in de “normale” landbouwontwikkeling. De val in armoede is voor rurale gezinnen vaak slechts een risico verwijderd wat vaak kan voorkomen worden door het opbouwen van veerkracht.